

Plukovník gšt. Karel P r a ž á k:

Moderní zbraně a jejich vliv na taktiku.

(Dokončení.)

D e f e n s i v a .

Aby vynikla změna v názoru na obranu, vyvolaná modernisací bojových prostředků, uvádím napřed běžná pravidla pro obranu, čerpaná ze zkušeností ze světové války.

Obranné postavení se skládalo z hlavního postavení a z předsunutého postavení předních stráží. Hlavní postavení se členilo do hloubky na několik pásem, z nichž nejzazší — pásmo záchytné — chránilo pozorovatelný a dělostřelecký postavení. Postavení předních stráží — velmi řídké — bylo na 3—4 km před předním okrajem hlavního postavení, aby mohlo

dělostřelectvo hlavního postavení před ně působit; jeho úkolem bylo vzbudit poplach, zdržet nepřítele a rozložit jeho útok. Nepřítel byl nucen přibližovat se k postavení předních stráží, pak v zahajovacím boji zmocnit se postavení předních stráží a konečně přibližovat se k hlavnímu postavení; od útoku na přední stráž se počítalo den až dva dny času, než se může přikročit k útoku na hlavní postavení.

Hlavní požadavek byl výstřel: palba se musí uplatnit do krajnosti; ideálem je, aby všechny zbraně mohly působit před přední okraj hlavního postavení. Uplatnění palby šlo před krytem a skrytem. Uvažme nyní, jaký vliv měl na tato pravidla, všeobecně stále platná, moderní vývoj zbraní.

Uvědomíme-li si brutální útok, který jsem vyličil v části „ofensiva“, dovedeme si lehce představit, že palebnou přehradou pěchoty předních stráží, umístěnou ve volném terénu tak, aby byl výstřel co nejlepší, prodjou útočné vozy jako pavučinou a rozruší ji do té míry, že pěchota za nimi postupující projde bez velkých ztrát. Nepřítel, který s pomocí útočné vozby prorazil postavení předních stráží, může ihned přilnout a vrhnout se na hlavní postavení; je to otázka několika hodin.

Ale i do nechráněného hlavního postavení vnikne nepřítel snadno. S pomocí letectva, dělostřelectva a tanků rozvrátí pečlivě sestavenou palebnou přehradu tak, že v ní povstanou mezery, kterými je možno vniknout. V příznivém případě může hlavní postavení takto vyvrátit za několik hodin. Z toho vidíme, že bezohledné provádění běžné zásady, že je třeba volit terén pro obranu tak, aby poskytoval co nejlepší výstřel (rassance) a umožňoval nejlepší umístění palebné přehrady, i když se zbavíme skrytu a překážek, vedl by k vystavení pěchoty účinku nepřátelského dělostřelectva, letectva a tanků a vydání jí k zničení dříve, než se její skvělá palebná přehrada může uplatnit.

Takové použití pěchoty by bylo přípustné jen tehdy, kdybychom měli sami převahu v těchto zbraních a takové množství zbraní protitankových a protiletectvých, že bychom mohli nepřátelskému dělostřelectvu, letectvu a tankům zabránit bezrestné ničení naší pěchoty. Tomu ovšem tak při obraně nikdy nebude, protože k ní přistupujeme jen z přinucení, jsme-li slabší než nepřítel.

Za těchto okolností musíme hledět, chránit svou pěchotu před účinkem daleko působících nepřátelských zbraní; skrýt ji a umístit za překážkami, i když se sníží hodnota její palby. Lepší je snížená hodnota palby než palba žádná. A k tomu by došlo, kdybychom nechali pěchotu bez dostatečné ochrany ve volném terénu na pospas účinku zbraní, proti nimž se sama bránit nemůže.

„Une mitrailleuse une fois repérée est une mitrailleuse détruite.“*) Toto pravidlo platilo již za světové války a má nyní tím větší platnost. Zato však je palba moderní pěchoty tak mocná, že i při snížení její plné účinnosti stačí zdolat nepřátelskou pěchotu.

Musíme se tedy rozloučit s krásnými otevřenými obrannými postaveními na svazích obrázcůch k nepříteli a umístěnými tak, aby všechny zbraně mohly působit před jejich přední okraj. Taková postavení, nejsou-li skryta a za překážkou, stávají se hrotem pěchoty je bránící. Zato vzrůstá význam postavení v lesích, vesnicích na

*) To jest: „Kulomet zjištěný je kulomet zničený.“

odvrácených svazích a v pokrytém a rozervaném terénu. Boje o města a boje v hornatém terénu ve Španělsku a v Číně to plně potvrzují.

Musíme tedy obranná postavení volit za takovými překážkami, které nemohou tanky zdolat. Tedy za zářezy, vodními toky, ve vesnicích, lesích, na příkrých stráních a p.

Cenu přírodních překážek lze doplnit umělými překážkami, zaplňováním a pod. Takové zátarasy zvýší cenu překážek tak, že se stanou neprostupnými pěchotě a lze je hájit nepatrnými silami.

Zátarasy jsou tvořeny jednak terénními tvary samými (srázy, zářezy, vodními toky), které nejsou sjízdné pro dělostřelectvo, ani průchodné pro tanky, jednak pokrytým terénem (vesnice, lesy), a konečně překážkami umělými.

Z umělých překážek jsou nejúčinnější miny; kladou se rychle a snadno i z auta. Je jich však třeba k zřízení dokonalé překážky mnoho (na šířku 10 km asi 36.000 min v celkové váze 180 t; vyložení 300 ženisty trvá tři dny). Miny se kladou šachovitě asi tři na metr šířky. Není-li dosti min, vytvoří se hnízda nebo těžiště; stejnoměrné rozptýlení min na celou frontu bez dostatečné hustoty nemá ceny.

Jinak se používá přehrazení silnic v soutěskách, ulic v městech a vesnicích, záseků v lesích, betonových anebo kovových jehlanů (ježků), šikmo zasazených kolejnic, zaražených palisád různé výšky, barikád, překopů se svislými stěnami, svazků drátu, lan, umělých zátop a zabahnění a j.

Tyto překážky, jsou-li zátarasy jen proti tankům, musí být proti pěchotě doplněny drátěnými překážkami, zamořením a p.

Zátarasů lze použít v defensivě jak při obraně na místě, tak i při ústupovém boji. Při obraně je umístíme před hlavním postavením a před předsunutými postaveními; jejich účinnost je okamžitá: zastavuje nepřítele, vystavuje jej naší palbě a zvyšuje cenu obranného postavení.

Při ústupu použijeme zátarasů také před ústupovými postaveními ve smyslu shora uvedeném; hlavní jejich cena však je v omezení hloubky nepřátelského postupu následkem nemožnosti zásobování. Motorisovaná armáda je po této stránce mnohem citlivější než hipomobilní armáda. Tato armáda mohla sice postoupit od poslední železniční stanice na 60 km, oprava cest nevyžadovala však zvláštních úprav; vozy mohly jet i terénem. Zato motorisovaná vozidla jsou závislá na cestách; jsou-li zničena, je armáda odkázána na malý počet svých hipomobilních trénů, a proto její postup je brzy zastaven. Lze předpokládat, že při účinných zátarasech může armáda motorisovaná postoupit, dokud neopraví komunikace, nejvýše asi 30 km od počátků zátarasů.

V tomto případě se klade hlavní důraz na ničení komunikací, a to do hloubky co největší.

Je samozřejmé, že překážky jsou jimi jen tehdy, jsou-li postřelovány. Bude to věci osádek postavení, při ústupu věcí zadních vojáků. Aby nepřítel nemohl proti těmto našim palebným zdrojům výhodně působit svou palbou, musí tyto zdroje být umístěny krytě a skrytě a v přiměřené vzdálenosti od překážek. Tato vzdálenost bude za dne kolem 300 m, kdy vlastní palba má ještě dokonalou rasanci, palba nepřítel z jedoucích tanků

není však ještě plně účinná. V noci a za mlhy bude ovšem třeba naše zbraně umístit přímo za překážkou, event. v ní; jinak bychom ztratili kontrolu nad překážkou.

Překážky a neschůdný terén mají další výhodu, že kanalisují útok nepřítele do určitých prostorů: tam se soustředí protitankové zbraně, které jsme v neschůdných prostorech vyšetřili. To ovšem neznamená, že v pasivních prostorech nebudou protitankové zbraně; jich počet však lze tam snížit na nejnutnější míru.

Přední okraj hlavního postavení je tedy kolem 300 m za překážkou. Volíme jej podle úmyslu: chceme-li se bránit, t. j. držet postavení do posledního muže, položíme přední okraj na úpatí svahu tak, abychom plně uplatnili rasanci pěchotní palby. V tom případě je ovšem ústup velmi nesnadný, ne-li nemožný a je spojen s velkými ztrátami. Proto, když chceme nepřítele jen zdržovat a po jisté době bez velkých ztrát ustoupit, volíme přední okraj blízko vojenského hřbetu a u skrytů tak, aby osádky mohly rychle zmizet a dostaly se z nepřátelské palby.

Zbraně v postavení musí být skryty, aby nebyly vydány zničení před zahájením palby.

Podmínky skrytu a snaze o překážky obětuje se částečně i palební možnosti, při čemž ovšem musíme zachovat možnost souvislé obrany.

Při vši snaze o skryt hledíme zbraně umístit tak, aby při zachování této základní podmínky měly co nejlepší účinek a umožňovaly souvislou palebnou přehradu. Tato přehrada musí být automatická, t. j. musí zaručovat plně postřelovaný pás i v noci a za mlhy. Vzhledem na dráhy střel bude tedy maximální vzdálenost zbraní spolupůsobících asi 600 m; přes tuto vzdálenost není zaručen postřel celého prostoru po celé délce výstřelu.

Neposkytuje-li přední okraj hlavního postavení dostatečného skrytu, bude někdy výhodné přeložit těžiště obrany do středního pásma nebo i do záchytného pásma. Bude to zvláště v těch případech, kdy je hlavní postavení příliš vydáno nepřátelskému pozorování nebo kdy hodnota překážky nezaručuje plně nepřístupnost tankům. Za takových okolností bude i výhodné umístit zadní pásma (střední nebo záchytné) na odvrácených svazích tak, že oslabený útočník se octne znenadání proti odporu, k jehož zdolání mu jeho dělostřelectvo a obrněné vozy nemohou pro nedostatek pozorování úspěšně přispět.

Z toho, co bylo uvedeno, vysvítá, že hloubka hlavního postavení bude často větší než obvyklých 1½ km; snažíme se, aby i střední nebo záchytné pásmo bylo za překážkou, a obětuje se této snaze i požadavek, že všechny zbraně mají působit před přední okraj postavení.

V palebném plánu dělostřelectva nenastávají zásadní změny. Pěchota zůstává nejnebezpečnějším cílem, proti němuž třeba působit v prvním pořadí naléhavosti. Palba na podpůrné zbraně (dělostřelectvo a tanky) nabývá však, vzhledem k jejich zdokonalení a zvýšení jejich mohutnosti stále větší důležitosti.

Tento požadavek naráží na obtíže, protože obránce je slabší dělostřelectvem než útočník, i když je tato inferiorita zčásti vyrovnána větším počtem střeliva, které si může obránce nahromadit. Počítáme-li na udržování umlčování jednu četu děl na jednu baterii, spotřeboval by obránce, je-li útočník dvakrát tak silný dělostřelectvem než obránce, veškeré své

dělostřelectvo k umlčení nepřátelského dělostřelectva. Naopak zbývají útočníkovi po umlčení dělostřelectva obránce tři čtvrtiny dělostřelectva k působení na jiné cíle.

Z toho vysvítá též důležitost krytu a skrytu u obránce. Bude se musit zříci úmyslu umlčet veškeré nepřátelské dělostřelectvo a bude působit jen proti nejúčinnějším bateriím, aby mu zbylo dosti sil proti nepřátelské pěchotě a tankům. Zvláště proti tankům je třeba organisovat vydatná soustředění: zastaví-li se tanky nebo objeví-li se otevřeně v masách, musí dělostřelectvo využít této příležitosti před každým jiným úkolem.

Postavení předních stráží nemá významu, není-li za překážkou. Nemá odolnosti a tanky jím projedou bez zastávky. Na vyvolání poplachu stačí úplně předsunuté hlídky. Jsou-li však před hlavním postavením vesnice, lesíky, zářezy a p., pak osvědčí se znamenitě jich držení předními strážemi a bude velkým posílením obrany.

Totéž platí i o předsunutých a krycích postaveních. Postavení poskytující sice daleký výstřel, ležící však v otevřeném, snadno pozorovatelném a překážkami nechráněném terénu jsou za dnešních poměrů nemožná a jsou předem odsouzena k neúspěchu. Zato postavení za zátarasy zdržují nepřítele značně v jeho postupu a dají se držet i slabšími silami. Jejich cena je tak značná, že opominout je zřídí je hrubý poklesek.

Jako při ofensivě bude i při defenzivě třeba předsunout průzkumné oddíly daleko dopředu, asi kolem 60 km. Spojíme-li jejich činnost s účinkem krycích postavení, získáme dostatek zpráv a dostatečný čas na zařízení hlavního postavení.

Je-li takto hlavní postavení zařízení, bude nepříteli útok na ně značně ztížen. Bude se proto snažit je obejít. Nabývá tedy ochrana boků zvýšené důležitosti. Není-li možné opřít postavení o neprostupné překážky (zátarasy), třeba boky chránit rychlými jednotkami, vybavenými na velkém rozsahu protitankovými zbraněmi.

Z požadavku stálosti stanoviště velitelství plyne, že velitelství při obraně mají být co možná dále vzadu. Nemusí pak při event. proražení fronty, které může nastat v moderním boji velmi rychle a do značné hloubky, utíkat, nýbrž může se plně věnovat organisaci nového odporu. Přílišným přilnutím ke frontě by zvýšilo velitelství — nebylo by lze je v tomto rozhodném okamžiku nalézt, jen zmatek, který nevyhnutelně nastane při průrazu fronty. Bude tedy správné stanoviště velitelství na té čáře neb i poněkud za tou čarou, kde hodlá klást svými zálohami nový odpor a zachytit ustupující přední linii a nařídí též omezení rozšiřování nepřátelského úspěchu ze sousedních úseků do šířky.

Při této poměrné vzdálenosti velitelství od podřízených nabývá spojení zvýšené důležitosti. I když si ovšem velitelství zřídí předsunuté pozorovatelny, musí spojení být za všech okolností zajištěno. S telefonem nebude lze od velitelství pluku níže počítat: palba nepřátelského dělostřelectva bude v tomto prostoru tak mocná, že žádné vedení — leda zakopané, na které však pravděpodobně nebude času ani pracovníků — neobstojí. Proto i zde bude radiotelefonii a fotofonii připadat hlavní úkol. Mohou zajišťovat spojení v nejprudší palbě a i v takových případech, kdy některá jednotka je úplně obklíčena nepřítelem.

Obrana proti útočné vozbě.

Používání útočné vozby a rychlých jednotek bylo za světové války v počátcích. V moderní válce bude však ve větší míře rozvinuto a nabude větší důležitosti. Proto obraně proti útočné vozbě třeba věnovat zvláštní pozornost.

Třeba rozeznávat obranu proti útočné vozbě u vojsk a obranu velitelství a týlu:

O ochraně vojsk bylo již pojednáno v stati o útoku a obraně. Jsou to zátarasy před frontou, při pohybu pak postup od překážky k překážce. K zřízení zátarasů mají vojsková tělesa své zákopnické roty, ale ty bude ovšem třeba podle potřeby zesílit ženisty. Zřizování zátarasů bude úkol první naléhavosti pro zákopníky a ženijní vojsko.

Jako aktivní prostředky by bylo ideálem mít u každého praporu pěchoty a pluku jezdeckva jednu čet u se čtyřmi děly proti tankům (hipomobilní nebo motorisovanou); u pěšího pluku pak jednu rotu s třemi takovými četami (s děly na vlastní lafetě) k zesílení obrany v důležitých úsecích, jakož i k zastavení možných průlomů.

Mimo vojska musí však i vyšší velitelství mít své zátarasové oddíly. Zasazují je k ochraně boků a týlu, k uzavření průlomů nebo mezer anebo konečně k zesílení místní obrany proti útočné vozbě vojsk.

Již velitelství divise potřebuje takový zátarasový oddíl. Mimo ženijní prapor, kterému kromě jeho dosavadní práce připadají nyní ještě také práce o zátarasech a který podle toho musí být též materiálně vybaven, vyžadovala by ideální organizace zátarasový divisní oddíl, složený:

z 2 rot s 3 četami děl proti útočné vozbě (a 4 děla na vlastní lafetě),

z 1 motorisované ženijní roty, specialisované k stavění a odklízování zátarasů,

z 1 kulometné roty na autech (polovina lehkých, polovina těžkých kulometů) k obraně zátarasů.

Zátarasový oddíl sboru by mohl být organizován v stejné síle a v stejném složení jako zátarasový oddíl divise. K tomu však je třeba u sboru zvláštního oddílu tanků, které sbor vrhne vstříc postupujícím nepřátelským obrněným jednotkám tam, kde se jim podařilo proniknout vlastní obranou.

Tyto tanky musí mít zvláštní vlastnosti, aby vyhověly svému úkolu. Musí být velmi rychlé s dalekým a přesným dostřelem svých děl. K umožnění těchto požadavků lze oslabit i brnění, protože neútočí proti pevným cílům, nýbrž proti pohybujícím se a proto ne zcela přesně střílejícím tankům. Oddíl takovýchto „stihačů“ u sboru vyžadoval by tři rot po 22 stihačích.

Velitelství armády připadá k ochraně boků a týlu značný prostor. Proto také její prostředky proti útočné vozbě musí být přiměřené. Podle „Militärwissenschaftliche Rundschau“ by bylo třeba: jednoho až dvou zátarasových pluků složených ze

štábu,

ze spojovací čety,

z jedné zvědné roty proti útočné vozbě,

ze dvou oddílů zátarasových složených tak jako zátarasový oddíl divise,

z jednoho praporu kulometů na autech nebo motocyklech,

z jednoho ženijního praporu motorisovaného, dále z jednoho až dvou pluků stíhačů útočných vozů po dvou oddílech (po třech rotách po dvaadvaceti stíhačích).

K urychlení a včasnému zasazení těchto zátarasových oddílů je třeba zvláštní spojovací sítě proti útočné vzbě. Účelem této sítě je rychlé hlášení nepřátelských nájezdů a rychlé dirigování zátarasových oddílů na ohrožená místa. Spojuje tedy tato síť nejen velitelství na frontě a zátarasové oddíly s ústřednou, ale i důležité body v týlu a vysunuté body v bočích s ústřednou obrany proti útočné vzbě.

Plukovník gšt. František Trutnovský:

Motorisace a mechanisace armády.

Úvod.

Každá doba se vyznačuje určitými znaky, jež se projevují nejen ve způsobu života, ale i boje. Jako v nedávných dobách využívalo lidstvo k své činnosti a obraně země zvláště uhlí a parního stroje, tak dnešní doba využívá zvláště petroleje a motoru a začíná se stále více zajímat o elektřinu. Tento nebývalý rozvoj a pokrok techniky, který za světové války poskočil téměř o 50 let, dal dnešnímu životu a boji nové prostředky a vtiskl jim ráz nebývalé rychlosti a mohutnosti, spojené se snahou o racionalisaci.

Motorisace a mechanisace života a boje hýbe dnes celým světem, je to heslo moderní doby. Proto je nutné nejen vědět, co to je, ale i proč se tak vzrývá ve všech státech a armádách a jakými směry se bere, abychom mohli včas a účelně využít všech jejích výhod k vlastnímu blaho-bytu a obraně podle svých možností materiálních a technických.

Co je motorisace a mechanisace.

Nejprve je třeba, abychom si ujasnili, co jsou to jednotky motorisované a mechanisované.

Motorisované jednotky jsou takové, které užívají motorových vozidel různého typu (vozidla na kolech — silniční a na pásech — terénní) jen k dopravě osob a materiálu na bojiště v době soustředění sil k boji a částečně i na bojišti v době přemístění sil za boje. Ale převážené jednotky v nich nebojují, nýbrž vždy z nich sesedají (materiál se složí) a bojují (střílejí) pěšky svým způsobem.

Jsou to jednak motorisované jednotky bojové, které dopravují vojenské jednotky (pěchotu) a palebné zbraně (dělostřelectvo) určené k boji, jednak motorisované jednotky dopravní (trény a kolony), které dopravují různý materiál pro účely zásobovací a evakuační.

Bojové jednotky motorisované se dělí na:

motorisované jednotky stálé, to jsou zvlášť organizované jednotky s organicky (stále) přidělenými vozidly, a

motorisované jednotky dočasné, to jsou obyčejné řadové jednotky, jimž byla vozidla přidělena na určitou dobu.

Celkem můžeme říci, že motorisace usiluje nahradit živou sílu (koně, člověka) motorickou silou v dopravě z větší části mimo bo-